

POSITION PAPER

Rijksborgstelling al ruim 100 jaar belangrijke steun voor MKB-ondernemers

Ondernemingen in het mkb zijn voor hun investeringen en werkkapitaal veelal afhankelijk van externe financiers. Banken spelen hierbij van oudsher een belangrijke rol. In totaal hebben de grootbanken ongeveer €130 miljard aan het mkb uitgeleend¹. Een specifiek deel hiervan, ruim €1,7 miljard², wordt door de Staat gegarandeerd middels de Borgstellingsregeling MKB (BMKB). De BMKB is bestemd voor ondernemingen met maximaal 250 werknemers en een jaaromzet tot € 50 miljoen óf een balanstotaal tot 43 miljoen euro. De BMKB maakt kredietverlening voor in de kern gezonde ondernemingen mogelijk wanneer zij de bank onvoldoende zekerheden kunnen bieden.

Kernboodschap Nederlandse Vereniging van Banken

- De BMKB heeft in de afgelopen vijf jaar minimaal € 5 miljard aan kredietverlening mogelijk gemaakt voor ruim 13.000 ondernemers met goede ondernemingsplannen en vooruitzichten, maar die de bank geen of onvoldoende zekerheden konden bieden.³
- De regeling is een belangrijke stimulans voor kansrijk ondernemerschap en voorkomt maatschappelijke welvaartsverliezen door verminderde toegang tot financiering.
- De BMKB wordt succesvol, effectief en gericht ingezet en is van belang in goede en slechte economische tijden.
- Het kabinet heeft onlangs besloten om de garantiepremie te verhogen van (gemiddeld) 3,6% naar 4,8% ter compensatie van opgelopen verliezen. Naar de mening van de banken zijn die verliezen een reflectie van de uitzonderlijk langdurige crisis, die het mkb diep heeft geraakt. Baten en lasten voor de overheid moeten naar de mening van banken over langere tijd en in bredere context worden gezien.
- Banken wijzen er op dat het gebruik van de BMKB door de aangekondigde premieverhoging naar verwachting negatief kan worden beïnvloed.
- Ondernemers moeten ook in de toekomst gebruik kunnen blijven maken van één van de oudste (1915) en meest succesvolle overheidsregelingen voor het mkb in Nederland.

BMKB van belang voor welvaart, de economie en Nederlands ondernemerschap

Bij het verstrekken van financiering wordt altijd nadrukkelijk gekeken naar het continuïteitsperspectief van een onderneming. Bancaire financiering is alleen te verstrekken als verwacht wordt dat de financiering ook zal worden terugbetaald. Om het risico dat een financiering niet wordt terugbetaald te beheersen, vragen financiers zekerheden van een onderneming. Juist bij kleine ondernemingen, waarvan de voorspelbaarheid van de prestaties onzekerder is, gebeurt dit vaker.

Niet alle ondernemingen en ondernemers kunnen zelfstandig voldoende zekerheden inbrengen. Vaak hebben zij echter wel goede ondernemingsplannen en –vooruitzichten. Om deze bedrijven toch met vreemd vermogen te kunnen financieren, heeft de overheid de Borgstellingsregeling MKB (BMKB) in het leven geroepen. De BMKB voorziet er in dat in de kern gezonde bedrijven, dat wil zeggen,

¹ Kredietverlening Nederlandse grootbanken aan Nederlands midden- en kleinbedrijf, DNB, 2015 K4

² Rijksjaarverslag 2015 - ministerie van Economische Zaken (XIII)

³ Kamerbrief 'Beleidsbeoordeling en kabinetsreactie Borgstelling MKB-kredieten' d.d. 7 juli 2016

Nederlandse Vereniging van Banken

De Nederlandse Vereniging van Banken is in 1989 opgericht en behartigt de gemeenschappelijke belangen van de Nederlandse banken. Vrijwel alle in Nederland actieve banken, inclusief vestigingen van buitenlandse banken, zijn lid van de Nederlandse Vereniging van Banken. Voor haar leden fungeert de Nederlandse Vereniging van Banken naast belangenbehartiger ook als kennis- en informatiecentrum. Naast het herstel van vertrouwen zijn het handhaven van diversiteit in het bankwezen en het in het oog houden van de concurrentiekracht van de Nederlandse banken belangrijke uitgangspunten.

bedrijven met voldoende zicht op rentabiliteit en continuïteit, toch in hun kredietbehoefte kunnen worden voorzien.

De BMKB bestaat er uit dat de overheid zich onder bepaalde voorwaarden garant stelt voor een deel van de financiering met een zogenoemde borgstelling. De BKMB stimuleert daarmee kansrijk ondernemerschap en voorkomt welvaartsverliezen als gevolg van geen of onvoldoende toegang tot krediet.

Wat is zekerheidstelling?

Zekerheidstelling houdt in dat een externe financier kan terugvallen op vermogensbestanddelen van de onderneming mocht het onverhoopt toch mis gaan met de onderneming en de financiering niet kan worden terugbetaald. Bekende voorbeelden van zekerheidstelling zijn een hypotheekrecht op het bedrijfspand en verpanding van voorraden en debiteuren. In veel gevallen is ook het privévermogen van de ondernemer meeverbonden en/of heeft een derde zich borg gesteld voor de financiering.

Succesvolle en gerichte inzet

Met de inzet van de BMKB worden al sinds 1915⁴ vele ondernemingen gefinancierd die anders geen of onvoldoende toegang tot financiering zouden hebben gehad. Eind 2015 stond er iets meer dan €1,7 miljard aan BMKB-borgstelling uit.⁵ En in dat jaar alleen al werd door meer dan 2500 ondernemers gebruik gemaakt van de BMKB en is zo tussen de €661 en €991 miljoen⁶ aan additionele financiering aan het MKB verstrekt.

De BMKB is geen regeling waarmee lichtzinnig geld wordt verstrekt. Uit onderzoek⁷ in opdracht van het Rijk blijkt dat banken de BMKB in principe alleen inzetten wanneer dit echt noodzakelijk is. De criteria en voorwaarden, die daarbij worden gehanteerd en die zijn verbonden aan het tekort van zekerheden, zijn effectief bij het ondersteunen van het MKB in haar kredietvraag, aldus het onderzoek. Uit onderzoek van het Centraal Planbureau blijkt daarnaast dat de financiële positie van bedrijven die gebruikmaken van de BMKB verbetert in de jaren na de garantieverstrekking en ook dat de BMKB een positief effect heeft op hun omzet.⁸

BMKB van belang in goede en slechte economische tijden

Bij het verstrekken van een financiering, met of zonder BMKB, kijkt de bank nadrukkelijk naar het continuïteitsperspectief van een onderneming. Dat is ook een eis van de overheid op grond van de voorwaarden van de BMKB. De bank moet te allen tijde inschatten of de onderneming de financiering kan terugbetalen, zodat het risico op schade voor de ondernemer, de bank en voor het Rijk als borgsteller beperkt blijft. Dit is van belang in zowel economisch goede als in economisch slechte tijden.

⁴ Kamerbrief 'Beleidsvaluatie en kabinetsreactie Borgstelling MKB-kredieten' d.d. 7 juli 2016

⁵ Rijksjaarverslag 2015 - ministerie van Economische Zaken (XIII)

⁶ Volgens de Kamerbrief 'Gebruik van het financieringsinstrumentarium' d.d. 17 juni 2016 is in 2015 €446 miljoen van het voor de BMKB beschikbare garantiebudget gebruikt bij borgstellingspercentages van 45 of 67,5%

⁷ Onderzoek Carnegie Consult, augustus 2014

⁸ CPB Notitie 'Inzicht in de BMKB', 2 juli 2015

Nederlandse Vereniging van Banken

De Nederlandse Vereniging van Banken is in 1989 opgericht en behartigt de gemeenschappelijke belangen van de Nederlandse banken. Vrijwel alle in Nederland actieve banken, inclusief vestigingen van buitenlandse banken, zijn lid van de Nederlandse Vereniging van Banken. Voor haar leden fungeert de Nederlandse Vereniging van Banken naast belangenbehartiger ook als kennis- en informatiecentrum. Naast het herstel van vertrouwen zijn het handhaven van diversiteit in het bankwezen en het in het oog houden van de concurrentiekracht van de Nederlandse banken belangrijke uitgangspunten.

Bij de beoordeling van kredietwaardigheid weegt het continuïteitsperspectief zelfs zwaarder mee dan de zekerheden.

De regeling heeft het in afgelopen jaren voor veel ondernemingen mogelijk gemaakt om alsnog bancaire financiering te krijgen. Helaas zijn veel ondernemingen er de afgelopen jaren onvoldoende in geslaagd in te spelen op de aanhoudende economische tegenwind en structurele veranderingen zoals e-commerce, innovaties en veranderingen in consumentenvoorkeuren. Als gevolg hiervan is het aantal ondernemers dat zijn financiering niet langer kan terugbetalen toegenomen en zijn zogenoemde kredietverliezen opgelopen. Het grootste deel van deze verliezen slaat op grond van de opzet van de BMKB neer bij de deelnemende financiers.

De economie trekt evenwel aan waardoor ook de investeringsbereidheid van ondernemers langzaam toeneemt. In een opgaande economie, zeker na zo'n lange periode van recessie, mag worden verwacht dat vele mkb-ondernemingen nog onvoldoende weerstandvermogen hebben om financiers afdoende comfort in de vorm van eigen vermogen en zekerheden te bieden. Indien de regeling ongewijzigd zou blijven, ligt het volgens de banken dan ook in de lijn van de verwachting dat het gebruik van de BMKB-regeling de komende tijd zal toenemen en dat tegelijkertijd de daadwerkelijke verliezen zullen afnemen.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gepubliceerd budget (in EUR mln)	530	602	715	730	745	805	1000	705	705	605	530
Gebruik (in EUR mln)	479	572	614	601	555	742	909	486	344	372	446
Totaal gebruik	2.871	3.275	3.376	2.915	2.442	3.701	4.325	2.640	1.983	1.949	1.713
Verliesbudget								8,5	8,5	8,5	8,5
Netto (excl. Verliesbudget)	1,0	-1,2	1,1	-3,5	-35,5	-38,0	-40,9	-72,7	-80,9	-67,4	-45,1

Baten en kosten over langere tijd te bezien

Hoewel kredietverlening altijd gepaard zal gaan met kredietverliezen en dergelijke verliezen op grond van de voorwaarden grotendeels neerslaan bij de banken, ervaart ook de overheid dat zij in de afgelopen jaren hogere verliezen heeft gehad dan in economisch goede tijden. Banken delen de zorgen over de ontwikkeling van deze verliezen maar wijzen daarbij wel op de extreme economische omstandigheden van de afgelopen jaren en het feit dat de verliezen in de periode 1995-2008 binnen het door de overheid vastgestelde budget zijn gebleven. Daarnaast zijn de verliezen voor de Staat, zoals blijkt uit bovenstaande tabel, in 2014 en 2015 weer gedaald ten opzichte van het piekjaar 2013.

Voor de overheid als borgsteller brengt de ondersteuning van mkb-ondernemers bij een eventueel faillissement direct kosten met zich mee maar daar staan ook inkomsten tegenover, direct en indirect.

Nederlandse Vereniging van Banken

De Nederlandse Vereniging van Banken is in 1989 opgericht en behartigt de gemeenschappelijke belangen van de Nederlandse banken. Vrijwel alle in Nederland actieve banken, inclusief vestigingen van buitenlandse banken, zijn lid van de Nederlandse Vereniging van Banken. Voor haar leden fungeert de Nederlandse Vereniging van Banken naast belangenbehartiger ook als kennis- en informatiecentrum. Naast het herstel van vertrouwen zijn het handhaven van diversiteit in het bankwezen en het in het oog houden van de concurrentiekracht van de Nederlandse banken belangrijke uitgangspunten.

Een directe inkomst is de eenmalige garantiepremie die banken bij aanvang van de lening afdragen aan de overheid en die door de bank wordt doorbelast aan de ondernemer. Een voorbeeld van een indirecte opbrengst is de extra BTW die de overheid bij een hogere omzet kan vorderen van de onderneming.

De directe inkomsten van de overheid zijn alleen niet per se kostendekkend. Voor het verschil tussen premie-inkomsten enerzijds en verliezen en uitvoeringskosten anderzijds wordt conform beleid op de begroting van het Ministerie van Economische Zaken jaarlijks een bepaald bedrag gereserveerd. Aangezien de toegang tot financiering van met name midden- en kleinbedrijven een belangrijk speerpunt is van het kabinet, mag een regeling zoals de BMKB, die bewezen doelmatig en verondersteld doeltreffend is, naar mening van de banken dan ook kosten met zich meebrengen. In de afgelopen jaren heeft als gevolg van de economische crisis echter een overschrijding van dat budget plaatsgevonden. Om het gat tussen inkomsten en uitgaven te dichten is in 2014 de premie die in rekening wordt gebracht voor de BMKB reeds met ca. 20% verhoogd.

Uit onderzoek⁹ is gebleken dat verdere aanpassingen in de regeling om de kostendekkendheid te vergroten ten koste zullen gaan van de effectiviteit, het bereik en de inzet van de regeling. Het is daarom vooral voor ondernemers spijtig dat de overheid heeft besloten de gemiddelde premie vanaf 1 januari 2017 met nogmaals 33 % te verhogen. Iedere ophoging van de premie heeft een beperkend effect op de te bereiken doelgroep en voor een aantal ondernemers zal de eenmalig te betalen premie mogelijk een dusdanige drempel vormen dat van de investering wordt afgezien. De mogelijkheid die de overheid voortaan biedt om de premie (gedeeltelijk) in termijnen te betalen mitigeert dat deels, maar leidt zowel voor de ondernemer en de Staat als de bank tot hogere administratieve lasten. .

BMKB nog beter maken

De BMKB bestaat al sinds 1915 en is daarmee één van de oudste overheidsregelingen van Nederland. Om er voor te zorgen dat ondernemers, die een steun in de rug kunnen gebruiken, ook in de toekomst gebruik kunnen blijven maken van de BMKB, is het van belang dat de regeling een stabiel en langdurig karakter heeft. Voorkomen moet worden dat majeure aanpassingen, tijdelijke verruiming en striktere werkwijze bij verliesdeclaraties als bijwerking hebben dat de motivatie om de regeling in te passen afneemt. Alleen dan kan de BMKB een blijvende bijdrage aan economische groei leveren door voldoende toegankelijkheid tot financiering te bewerkstelligen. Daarom moeten overheid en banken samen blijven werken aan een efficiënte BMKB die er voor zorgt dat er voor goede ondernemingsplannen altijd passende financiering met vreemd vermogen beschikbaar is.

Contactinformatie

Nederlandse Vereniging van Banken
Simon Zwagemakers
Adviseur Zakelijke Dienstverlening
t + 31 20 55 02 804
e zwagemakers@nvb.nl

⁹ Onderzoek Carnegie Consult, augustus 2014

Nederlandse Vereniging van Banken

De Nederlandse Vereniging van Banken is in 1989 opgericht en behartigt de gemeenschappelijke belangen van de Nederlandse banken. Vrijwel alle in Nederland actieve banken, inclusief vestigingen van buitenlandse banken, zijn lid van de Nederlandse Vereniging van Banken. Voor haar leden fungeert de Nederlandse Vereniging van Banken naast belangenbehartiger ook als kennis- en informatiecentrum. Naast het herstel van vertrouwen zijn het handhaven van diversiteit in het bankwezen en het in het oog houden van de concurrentiekracht van de Nederlandse banken belangrijke uitgangspunten.